

HE 180/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain sekä rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtionavustuslakia ja rikosrekisterilakia. Valtionavustuslakiin tehtäisiin työnantajasanctiodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämiä sekä eräitä muita muutoksia.

Valtionavustuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtionavustus voitaisiin myöntää vain erityisen painavasta syystä, jos valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneinä kahtena vuotena valtionavustuksen hakija tai tämän edustaja olisi tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka jos valtionavustuksen hakijalle olisi lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslaissa tarkoitettu seuraamusmaksu.

Vastaavasti valtionapuviranomainen voisi edellä mainituissa tapauksissa jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä.

Valtionavustuslakiin ja rikosrekisterilakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset, joiden perusteella Oikeusrekisterikeskus voisi rikos- ja sakkorekistereistä luovuttaa valtionapuviranomaiselle tiedon valtionavustuksen hakijalle tai saajalle taikka tämän edustajalle annetuista lainvoimaisista tuomioista, joilla tämä olisi tuomittu rangaistukseen ulkomaalaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta.

Esityksessä ehdotetaan myös palautettavan valtionavustuksen alarajaa nostettavaksi nykyisestä kymmenestä eurosta sataan euroon sekä voimassa olevan tiedoksianto koskevan säännöksen kumoamista tarpeettomana. Lisäksi valtionavustuslakiin ehdotetaan tehtäväksi säädösviitauksia koskevia teknisiä tarkistuksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2019 myönnettäviin valtionavustuksiin.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Valtionavustuslaki.....	3
2.2 Työnantajasanktiodirektiivi.....	5
2.3 Rikos- ja sakkorekisterit.....	5
2.4 Seuraamusmaksu.....	6
2.5 Yleinen tietosuojasetus.....	6
2.6 Nykytilan arviointi.....	7
2.6.1 Työnantajasanktiodirektiivi.....	7
2.6.2 Valtionavustuslaki.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	10
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	10
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	12
1.1 Valtionavustuslaki.....	12
1.2 Rikosrekisterilaki.....	15
2 VOIMAANTULO.....	16
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	16
LAKIEHDOTUKSET.....	19
Laki valtionavustuslain muuttamisesta.....	19
Laki rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta.....	21
LIITE.....	23
RINNAKKAISTEKSTIT.....	23
Laki valtionavustuslain muuttamisesta.....	23
Laki rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta.....	27

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valtionavustus on valtion varoista myönnettävää harkinnanvaraista rahoitusta, jolla tuetaan tiettyä yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa hanketta tai toimintaa. Valtionavustusten periaatteellinen ja taloudellinen merkitys on suuri. Valtionavustuksilla voidaan vaikuttaa esimerkiksi erilaisten merkittävien investointien toteuttamiseen, julkisten palvelujen sisällön ja laadun kehittämiseen sekä yritysten ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Valtionapuviranomaiset myöntävät vuosittain valtionavustuksia arviolta kolme miljardia euroa¹.

Harkinnanvaraisista valtionavustuksista säädetään valtionavustuslaissa (688/2001). Valtionavustuslaki tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001. Lakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty joitakin muutoksia. Valtiovarainministeriön 19 päivänä marraskuuta 2014 asettama valtionavustustyöryhmä on mietinnössään (Valtionavustustyöryhmän mietintö, Valtiovarainministeriön julkaisuja 29/2015) tehnyt joitakin kehittämisehdotuksia valtionavustuslain säännösten tarkistamiseksi.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/52/EY maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista, jäljempänä *työnantajasanktioidirektiivi*, kieltää laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönoton. Direktiivi on annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009, ja se on pantu kansallisesti täytäntöön ulkomaalaislain (301/2004), työsopimuslain (55/2001), lähetetyistä työntekijöistä annetun lain (447/2016) ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 päivänä elokuuta 2012 voimaan tulleilla muutoksilla (HE 3/2012 vp). Euroopan unionin komission näkemyksen mukaan Suomi ei ole pannut oikein täytäntöön direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, joka koskee työnantajan sulkemista julkisten tukien ulkopuolelle.

Tässä esityksessä ehdotetaan tehtäväksi työnantajasanktioidirektiivin edellyttämät muutokset valtionavustuslakiin. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä valtionavustustyöryhmän mietinnössä ehdotettuja, pääasiassa teknisiä muutoksia.

2 Nykytila

2.1 Valtionavustuslaki

Valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki. Valtionavustuslaissa säädetään valtionavustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä. Valtionavustuslaissa on myös säännökset valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä tietojensaannista ja tietojen luovuttamisesta.

Valtionavustuksella tarkoitetaan valtionavustuslain 1 §:n 1 momentin mukaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustuksena ei valtionavustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan pidetä esimerkiksi lainan, takauksen, takuun tai verohelpotuksen muodossa myönnettävää taloudellista etuutta. Valtionavustuslakia sovelletaan valtion ta-

¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2017 toteuttama kysely. Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:46.

HE 180/2018 vp

lousarvioon otetusta määrärahasta tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varoista myönnettävään valtionavustukseen.

Valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään valtionavustuslain 7 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan valtionavustusta voidaan myöntää, jos 1) tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä, 2) valtionavustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta, 3) valtionavustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisenä valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja jos 4) valtionavustuksen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Valtionavustus saadaan valtionavustuslain 13 §:n 1 momentin mukaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen saajan on noudatettava valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia. Valtionavustuksen saajan tulee lain 14 §:n 1 momentin mukaan antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot. Pykälän 2 momentin mukaan valtionavustuksen saajan tulee viipymättä ilmoittaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta.

Valtionavustuksen saajalla on yleinen velvoite palauttaa perusteetta, virheellisesti tai liikaa saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan velvollisuutena on lisäksi valtionavustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan palauttaa valtionavustus tai sen osa, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuksen käyttötarkoituksen mukaisesti. Jos palautettava määrä on enintään kymmenen euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

Valtionapuviranomaisen velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään säädetään valtionavustuslain 21 §:ssä. Sen mukaan valtionapuviranomaisella on velvollisuus periä takaisin maksettu valtionavustus ja lopettaa valtionavustuksen maksaminen, jos valtionavustuksen saaja on toiminut valtionavustusta hakiessaan tai sitä käyttäessään olennaisesti virheellisellä tai vilpillisellä tavalla. Valtionavustuksen harkinnanvaraisesta takaisinperinnästä puolestaan säädetään valtionavustuslain 22 §:ssä. Sen mukaan valtionapuviranomainen voi päättää valtionavustuksen harkinnanvaraisesta takaisinperinnästä valtionavustuksen oikean käyttötarkoituksen toteuttamisen kannalta olennaisissa virheissä. Harkinnanvarainen takaisinperintä on mahdollista lisäksi silloin, kun valtionavustuksella tuettu toiminta lopetetaan tai siirretään toiselle taikka valtionavustuksella tuettu omaisuus myydään tai se tuhoutuu. Harkinnanvarainen takaisinperintä tulee kyseeseen myös eräissä muutostilanteissa, jotka horjuttavat valtionavustuksen saajan mahdollisuuksia täyttää valtionavustuksen asianmukaista käyttöä koskevat edellytykset.

Valtionavustuslain 25 §:ssä säädetään viivästyskorosta. Sen mukaan takaisin perittävälle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan, jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä.

Valtionapuviranomaisen oikeuteen saada tietoja toiselta viranomaiselta sovelletaan valtionavustuslain 31 §:n mukaan mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, säädetään. Valtionapuviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja: 1) valtionavustuksen hakijan ja saajan taloudellisesta asemasta; 2) valtionavus-

tuksen hakijan ja saajan julkisista tuista; 3) valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevista muista seikoista, joilla on olennaista merkitystä valtionavustuslain noudattamisen varmistamiseksi valtionavustuksen myöntämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa.

Valtionavustuslain 33 §:ssä säädetään tiedoksiannosta. Sen mukaan valtionapuviranomaisen muu kuin maksatuksen keskeytystä, takaisinperintää ja kuittausta koskeva päätös voidaan lähettää asianosaiselle tiedoksi postitse. Jos muuta ei näydetä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin välitettäväksi.

2.2 Työnantajasanktiodirektiivi

Työnantajasanktiodirektiivissä kielletään maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönotto laittoman maahanmuuton torjumiseksi. Tätä tarkoitusta varten direktiivissä säädetään seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista yhteisistä vähimmäisvaatimuksista, joita jäsenvaltioiden tulee soveltaa kieltoa rikkoviin työnantajiin.

Työnantajasanktiodirektiivin 5 artiklassa säädetään taloudellisista seuraamuksista ja 6 artiklassa työnantajan maksamista saatavista. Direktiivin 7 artiklassa säädetään muista toimenpiteistä. Sen 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantajiin kohdistetaan taloudellisten seuraamusten ja saatavien maksamisvelvoitteen lisäksi tarvittaessa myös muita toimenpiteitä. Muut toimenpiteet on lueteltu artiklan 1 kohdan a—d alakohdissa.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan työnantaja tulee tarvittaessa sulkea joidenkin tai kaikkien julkisten etuuksien, tukien ja avustusten, myös jäsenvaltioiden hallinnoiman EU:n rahoituksen, ulkopuolelle enintään viideksi vuodeksi. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan työnantaja tulee tarvittaessa sulkea julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien julkisten hankintamenettelyjen ulkopuolelle enintään viideksi vuodeksi. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan työnantajalta voidaan tarvittaessa periä takaisin joitakin tai kaikkia työnantajalle laittoman työnteon paljastumista edeltävien enintään 12 kuukauden aikana maksettuja julkisia etuuksia, tukia tai avustuksia. Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan työnantajalta voidaan sulkea rikkomisessa käytettyjä toimipaikkoja pysyvästi tai väliaikaisesti tai peruuttaa kyseisen liiketoiminnan harjoittamista koskeva lupa väliaikaisesti tai pysyvästi, jos se on rikkomisen vakavuuden vuoksi perusteltua.

Työnantajasanktiodirektiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 1 kohtaa, jos työnantaja on luonnollinen henkilö ja työtä tehdään työnantajan yksityisiä tarpeita varten.

Työnantajasanktiodirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön ulkomaalaislain, työsopimuslain, lähetetyistä työntekijöistä annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 päivänä elokuuta 2012 voimaan tulleilla muutoksilla. Työnantajasanktiodirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevien lakien esitöiden (HE 3/2012 vp, s. 20) mukaan direktiivin 7 artikla jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa, koska sen mukaan työnantajiin on kohdistettava artiklassa mainitut toimenpiteet tarvittaessa. Tämän vuoksi, ja ottaen huomioon asiaa koskevien kansallisten ja EU-säännösten runsauden, jotka jo mahdollistavat artiklassa tarkoitetut toimenpiteet, ei esitöiden mukaan ole 7 artiklan perusteella tarkoituksenmukaista muuttaa voimassa olevaa sääntelyä.

2.3 Rikos- ja sakkorekisterit

HE 180/2018 vp

Rikosrekisteri on valtakunnallinen keskusrekisteri, johon merkitään lähinnä vapausrangaistukseen tuomittujen tietoja. Rikosrekisteriin kerätään, talletetaan ja siitä luovutetaan tietoja, jotka tarvitaan rikosoikeudellisten seuraamusten määrittämistä ja täytäntöönpanoa varten. Rikosrekisterin rekisterinpitäjä on Oikeusrekisterikeskus. Rikosrekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).

Rikosrekisteriin merkityt tiedot ovat rikosrekisterilain ja julkisuuslain perusteella salassa pidettäviä tietoja. Tietojen luovuttamisen edellytyksistä säädetään rikosrekisterilaissa. Sen 4 a §:ssä on säännökset, joiden nojalla rikosrekisteristä voidaan antaa tietoja asioissa, joissa viranomaisen on otettava huomioon henkilön luotettavuus tai henkilökohtainen soveltavuus. Pykälän 1 momentin mukaan henkilöä koskevia tietoja voi luovuttaa Suomen viranomaisille asiassa, joka koskee esimerkiksi passia, turvallisuus selvityslaisissa (726/2014) tarkoitetun turvallisuus selvityksen tekemistä, viranomaisen lupaa tai hyväksyntää, jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus, turvallisuusvalvontaa sekä lapsen huostaanottoa tai adoptiota.

Sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 5 luvussa. Sakkorekisteriä pidetään ja käytetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädettyssä järjestyksessä täytäntöön pantavien asioiden täytäntöönpanoa varten. Sakkorekisterin rekisterinpitäjä on Oikeusrekisterikeskus.

Sakkorekisterin sisältämät rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja. Sakkorekisteriä käytetään henkilön luotettavuuden tai henkilökohtaisen soveltavuuden selvittämiseen ja arvioimiseen. Oikeusrekisterikeskus saa salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnöstä luovuttaa tietoja niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla. Tietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa enää sen jälkeen, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta. Sakkorekisterin sisältämät tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskevan seuraamuksen täytäntöönpano on päättynyt.

2.4 Seuraamusmaksu

Työsopimuslain 11 a luvussa säädetään työnantajasanktiodirektiivin soveltamisalaan liittyvästä seuraamusmaksusta. Seuraamusmaksu on rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus. Velvollisuus maksaa seuraamusmaksu on työsopimuslain 11 a luvun 3 §:n mukaan työnantajalla, joka on palkannut laittomasti maassa oleskelevia työntekijöitä.

Seuraamusmaksu on vähintään tuhat euroa ja enintään 30 000 euroa. Seuraamusmaksun suuruutta määrättäessä otetaan työsopimuslain 11 a luvun 4 §:n mukaan huomioon työnantajan menettelyn tahallisuus ja toistuvuus, muut työsuhteen syntyolosuhteet ja sen ehdot sekä työntekijöiden lukumäärä. Seuraamusmaksun määrää Maahanmuuttovirasto, ja se määrätään maksettavaksi valtiolle. Seuraamusmaksun määrittämisestä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

2.5 Yleinen tietosuojasetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *yleinen tietosuojasetus*, on tullut voimaan 24 päivänä toukokuuta 2016 ja sitä on ryhdytty soveltamaan jäsenvaltioissa 25 päivästä toukokuuta 2018. Yleistä tietosuojasetusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen oikeusperusteesta. Artikla vaatii Euroopan unionin ja kansallisen säädöksen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan nojalla henkilötietojen käsittely on mahdollista rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulee lähtökohtaisesti perustua näihin käsittelyn oikeusperusteisiin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Näitä henkilötietoja koskevien henkilötietojen käsittely suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

2.6 Nykytilan arviointi

2.6.1 Työnantajasanktiodirektiivi

Euroopan unionin komissio on vuonna 2013 teettänyt selvityksen työnantajasanktiodirektiivin täytäntöönpanosta Suomen lainsäädännössä². Selvityksen mukaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a—c alakohtia ei ole saatettu Suomessa voimaan. Selvityksessä on katsottu, että Suomen lainsäädännössä ei ole säädetty mahdollisuudesta sulkea työnantaja joidenkin tai kaikkien julkisten etuuksien, tukien ja avustusten ulkopuolelle silloin, kun työnantaja rikkoo työnantajasanktiodirektiiviä. Selvityksen mukaan direktiivi edellyttää, että kaikki 7 artiklassa luetellut toimenpiteet tulisi olla jäsenvaltiossa käytettävissä.

Euroopan unionin komissio on 6 päivänä joulukuuta 2013 päivätyssä kirjeessään pyytänyt Suomen valtiolta selvitystä työnantajasanktiodirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta. Kirjeen mukaan komissiolla on se käsitys, että Suomi ei ole pannut oikein täytäntöön muun muassa direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a—c alakohtia³. Suomen valtio on 30 päivänä tammikuuta 2014 komissiolle antamassa vastauksessaan ehdottanut mahdollisuutta keskustella komission kanssa 7 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdan täytäntöönpanosta. Artiklan 1 kohdan b alakohdasta Suomen valtio on todennut, että alakohta on saatettu kansallisesti voimaan. Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki (1397/2016) sisältää alakohdassa tarkoitetut säännökset, joiden perusteella ehdokas voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Euroopan unionin komissio on 22 päivänä syyskuuta 2014 lähettämässään epävirallisessa kirjeenvaihdossa selostanut, että jäsenvaltioilla on jonkin verran liikkumavaraa 7 artiklan soveltamisalan osalta, mutta direktiivin tehokkaan voimaansaattamisen vuoksi työnantajat, jotka palkkaavat laittomasti maassa oleskelevia kolmannen maan kansalaisia, tulee sulkea olennaisien julkisten tukien, etuuksien ja avustusten ulkopuolelle. Komission näkemyksen mukaan useimmat jäsenvaltiot ovat panneet direktiivin 7 artiklan täytäntöön siten, että lainsäädännössä viranomaisille on varattu mahdollisuus sulkea laittomasti maassa oleskelevia kolmannen maan kansalaisia palkkaavat työnantajat julkisten avustusten ja tukien ulkopuolelle.

Työnantajasanktiodirektiivin täytäntöönpanoa koskevan Euroopan unionin komission teettämän selvityksen ja komission kanssa käydyn epävirallisen kirjeenvaihdon perusteella on di-

² Confirmity Assessment of Directive 2009/52/EC. Assessing the legal transposition of the Employers' Sanctions Directive into national law by Finland.

³ Kirjeessä todetaan nimenomaisesti, että kirjeenvaihdossa ei ole kyse muodollisesta rikkomusmenettelystä.

rektiivin täytäntöönpanon valvonnassa arvioitu täytäntöönpanon edellyttävän valtionavustuslain muuttamista siten, että valtionapuviranomainen voisi vain erityisen painavasta syystä myöntää valtionavustuksen sellaiselle työnantajalle, joka olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka jolle olisi lainvoimaisella päätöksellä määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta. Muutoksella pantaisiin täytäntöön direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohta. Artiklan 1 kohdan c alakohta voidaan katsoa olevan pantu täytäntöön jo valtionavustuslain takaisinperintää koskevilla säännöksillä.

2.6.2 Valtionavustuslaki

Valtionavustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan valtionavustuksen saajan on palautettava viipymättä virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Jos palautettavan määrä on enintään kymmenen euroa, se saadaan jättää perimättä. Palautettavan valtionavustuksen alarajaa on pidetty käytännössä liian alhaisena, etenkin kun otetaan huomioon palautukseen liittyvistä hallintotoimista aiheutuvat kustannukset. Esimerkiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämisestä annetussa laissa (9/2014) palautettavan avustuksen alaraja on sata euroa. Valtionavustustyöryhmä on mietinnössään (Valtionavustustyöryhmän mietintö. Valtiovarainministeriön julkaisuja 29/2015, s. 103) esittänyt, että alaraja korotettaisiin nykyisestä kymmenestä eurosta sataan euroon.

Valtionavustuslain 16 §:ssä säädetään tarkastusoikeudesta ja 25 §:ssä viivästyskorosta. Lain 16 §:n 4 momentissa ja 25 §:ssä on viittauksia säädöksiin ja säännöksiin, jotka eivät ole enää voimassa. Viittaukset on tarkoituksenmukaista korjata koskemaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tarkoituksena on varmistaa työnantajasanktiodirektiivin riittävä ja oikea kansallinen täytäntöönpano. Täytäntöönpanon on arvioitu edellyttävän valtionavustusten myöntämistä koskevien valtionavustuslain säännösten täydentämistä.

Valtionavustuslain 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Sen mukaan valtionapuviranomainen ei voisi myöntää valtionavustusta, jota voisi käyttää palkkakustannuksiin, muutoin kuin ainoastaan erityisen painavasta syystä seuraavissa tapauksissa: 1) jos valtionavustuksen hakija tai tämän edustaja olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneinä kahtena vuotena; 2) jos valtionavustuksen hakija tai tämän edustaja olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneinä kahtena vuotena; taikka 3) valtionavustuksen hakijalle olisi lainvoimaisella päätöksellä määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneinä kahtena vuotena.

Ehdotettua valtionavustuslain 7 §:n 2 momenttia vastaavasti valtionavustuksen harkinnanvaraista takaisinperintää koskevaan valtionavustuslain 22 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Sen mukaan valtionapuviranomainen voisi vain erityisen painavasta syystä jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin, jos valtionavustuksen saaja tai tämän edustaja olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomukseen taikka saajalle olisi lainvoimaisella päätöksellä määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta. Valtionavustuslain 14 §:n 2 mo-

mentin mukaan valtionavustuksen saajan tulee viipymättä ilmoittaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta.

Tietojensaantia viranomaiselta koskevaan valtionavustuslain 31 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan valtionapuviranomaisella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada sakkorekisteristä maksutta valtionavustushakemuksen ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista rangaistuksista. Vastaavasti rikosrekisterilain 4 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa henkilöä koskevat tiedot valtionapuviranomaiselle asiassa, joka koskee valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuja rangaistuksia.

Voimassa olevan valtionavustuslain 10 §:n mukaan valtionavustuksen hakija on velvollinen antamaan hakemuksen yhteydessä valtionapuviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot hakemuksen ratkaisemiseksi. Tarkoituksena on, että valtionavustuksen hakija ilmoittaisi valtionavustushakemuksessaan, onko tätä tai tämän edustajaa tuomittu lainvoimaisella tuomiolla luvottoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka onko hakijalle lainvoimaisella päätöksellä määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta. Tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi valtionapuviranomainen voisi kuitenkin tarvittaessa yksittäistapauksessa pyytää Oikeusrekisterikeskukselta rikos- ja sakkorekisteriotteet valtionavustuksen hakijasta tai tämän edustajasta taikka tarkistaa seuraamismaksun määräämistä koskevan tiedon Maahanmuuttovirastosta.

Esityksessä ehdotetaan myös palautettavan valtionavustuksen alarajaa nostettavaksi nykyisestä kymmenestä eurosta sataan euroon ja voimassa olevan valtionavustuspäätöksen tiedoksianto koskevan 33 §:n kumoamista tarpeettomana. Lisäksi valtionavustuslakiin ehdotetaan tehtäväksi joitakin teknisiä säädösviittauksia koskevia tarkistuksia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta valtionavustusten määrään, käyttötarkoituksiin tai kohdentumiseen. Valtionavustuslain perusteella myönnettyjen ja maksettujen valtionavustusten kokonaismäärän on vuonna 2016 arvioitu olevan noin kolme miljardia euroa.

Esitys edellyttää muutoksia nykyiseen rikosrekisterijärjestelmään ja sakon täytäntöönpanojärjestelmään. Tarkoituksena on, että otteelle poimittaisiin rekistereistä tiedot ainoastaan valtionavustuslain ehdotetun 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista rangaistuksista. Esityksestä Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset ovat arvioilta yhteensä noin 30 000 euroa. Arvioiduista kokonaiskustannuksista 10 000 euroa muodostuu uuden rikosrekisteriotetyypin toteuttamisesta rikosrekisterijärjestelmään ja 20 000 euroa yhden rikosnimikkeen poimintaominaisuuden toteuttamisesta sakkorekisteriotteelle. Kustannusten kattaminen on tarkoitus ratkaista vuoden 2019 täydentävässä talousarviomenettelyssä.

Tietojärjestelmämuutokset ovat teknisesti toteutettavissa syksyllä 2018 siten, että vain edellä selostetut tiedot sisältävä uusi rikosrekisteriote olisi annettavissa ja yksi rikosnimike poimittavissa sakkorekisteriotteelle vuoden 2019 alusta.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Laittoman työvoiman käytön ehkäisemistä koskevien työnantajasanktiodirektiivin edellyttämien muutosten on arvioitu vähäisessä määrin lisäävän valtionapuviranomaisten hallinnollista työtä valtionavustushakemusten käsittelyssä.

Tarkoituksena on, että valtionavustuksen hakija ilmoittaisi hakemuksessaan, onko tätä tai tämän edustajaa tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka onko hakijalle lainvoimaisella päätöksellä määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana. Valtionapuviranomaisen tulisi valtionavustushakemusta käsitellessään tarkistaa, että hakija on hakemuksessaan antanut yllä mainitun tiedon. Valtionapuviranomainen luottaisi lähtökohtaisesti hakijan antamiin tietoihin. Valtionavustuslain 10 §:n mukaan hakija on velvollinen antamaan hakemuksen yhteydessä oikeat ja riittävät tiedot hakemuksen ratkaisemiseksi. Virheellisten tietojen antaminen voi olla peruste valtionavustuksen takaisinperintään valtionavustuslain 5 luvun säännösten mukaisesti.

Valtionapuviranomainen voisi kuitenkin yksittäistapauksessa tarvittaessa tarkistaa tuomioita ja seuraamusmaksuja koskevien hakijan antamien tietojen oikeellisuuden Oikeusrekisterikeskuksesta tai Maahanmuuttovirastolta. Tarkoituksena ei ole, että valtionapuviranomainen tarkistaisi kaikkien hakijoiden tiedot tältä osin.

Tietojen pyytäminen ja tarkistaminen lisäisi vähän valtionapuviranomaisten hallinnollista työtä. Valtionapuviranomaisten Oikeusrekisterikeskukselle osoittamat rekisteriotteita koskevat pyynnöt tai Maahanmuuttovirastolle osoitetut tietojen tarkistuspyynnöt lisäävät arviolta vähäisessä määrin Oikeusrekisterikeskuksen ja Maahanmuuttoviraston hallinnollista työtä. Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämän rikosrekisterin tietojen mukaan tuomioita luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä ei viime vuosina ole annettu. Maahanmuuttovirastolta saadun tiedon mukaan Maahanmuuttovirasto ei ole kertaakaan määrännyt yhdellekään työnantajalle seuraamusmaksua. Koska tarkoituksena on, että valtionapuviranomaiset pyytäisivät Oikeusrekisterikeskuksesta rikos- tai sakkorekisteriotteet tai tarkistaisivat Maahanmuuttovirastolta seuraamusmaksua koskevat tiedot ainoastaan yksittäistapauksissa, on arvioitu, että rikos- tai sakkorekisteriotteiden pyyntöjä tulisi Oikeusrekisterikeskukselle vuosittain enintään tuhat.

Palautettavan valtionavustuksen alarajan korottaminen kymmenestä eurosta sataan euroon vähentäisi vähäisessä määrin valtionapuviranomaisen hallinnollista työtä. Valtionavustuksen saajan näkökulmasta muutos keventää hallinnollisia menettelyjä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtiovarainministeriö asetti 19 päivänä marraskuuta 2014 työryhmän selvittämään valtionavustuksiin liittyviä eri hallinnonalojen käytäntöjä ja erityislainsäädännön suhdetta yleiseen valtionavustuslakiin sekä tekemään tarvittavat ehdotukset valtionavustusten myöntämiseen, hallintoon ja valvontaan liittyvien menettelyjen yhtenäistämiseksi ja valtionaputoiminnan tehostamiseksi. Työryhmä on mietinnössään (valtiovarainministeriön julkaisuja 29/2015) tehnyt ehdotuksia eräiden valtionavustuslain säännösten tarkistamiseksi. Osa valtionavustustyöryhmän ehdotuksista sisältyy tähän esitykseen.

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksen sisällöstä on 13 päivänä lokakuuta 2017 järjestetty keskustelutilaisuus valtionavustustyöryhmässä mukana olleille tahoille. Lisäk-

si lakiehdotusluonnos on 9 päivänä marraskuuta 2017 toimitettu työryhmässä mukana olleille kommentoitavaksi.

Esitys on tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Valtiovarainministeriö pyysi 13 päivänä joulukuuta 2017 esitysluonnoksesta lausunnon liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, puolustusministeriöltä, sisäministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ulkoministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Maahanmuuttovirastolta, Oikeusrekisterikeskukselta, Tekesiltä (nykyisin Innovaatorahoituskeskus Business Finland), Suomen Akatemialta, Valtiontalouden tarkastusvirastolta ja verohallinnolta.

Lausuntoja annettiin yhteensä kuusitoista. Lausunnoista on valtiovarainministeriössä laadittu lausuntoyhteenveto.

Lausunnonantajat pitivät esitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Lausunnoissa eniten kiinnitettiin huomiota tiedonsaantioikeuteen ja tietojen maksuttomuuteen sekä lain voimaantuloajankohtaan.

Oikeusministeriö ehdotti lausunnossaan, että lakiehdotukseen lisätään tiedonsaantioikeutta koskeva säännös. Oikeusministeriö katsoi, että esityksessä ehdotetut muutokset edellyttävät lisäksi rikosrekisterilain muuttamista. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan rikos- ja sakko- rekisteriä koskevilla muutoksilla on taloudellisia vaikutuksia Oikeusrekisterikeskukselle, ja ne tulee ottaa huomioon esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Esityksen jatkovalmistelussa on yhteistyössä oikeusministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen kanssa selvitetty tiedonsaantioikeuden toteuttamista ja esityksestä Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Esitystä on tältä osin täydennetty.

Lakiehdotusten voimaantuloajankohtaa on lausunnoissa ehdotetun mukaisesti muutettu esityksen jatkovalmistelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Valtionavustuslaki

7 §. *Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset.* Pykälään lisättäisiin työnantajasanktiodirektiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi uusi 2 momentti. Momentin mukaan valtionapuviranomainen voisi myöntää valtionavustuksen, jota voisi käyttää palkkakustannuksiin, vain erityisen painavasta syystä, jos valtionavustuksen saaja tai tämän edustaja olisi tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka jos valtionavustuksen saajalle olisi määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta.

Tarkoituksena ei ole, että ehdotetussa 2 momentissa säänneltäisiin kattavasti rikostaustan vaikutus valtionavustuksen myöntämiseen. Luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö on momentissa nimenomaisesti mainittu yksinomaan työnantajasanktiodirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä syistä. Lähtökohtaisesti rikostaustaan liittyvät kysymykset voivat muutoin tulla välillisesti tai välittömästi tulla arvioitaviksi harkittaessa valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä valtionavustuslain 7 §:n 1 momentin perusteella.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettua luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä säädetään rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä. Sen mukaan työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta säädetään ulkomaalaislain 186 §:ssä. Sen mukaan työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Seuraamusmaksusta säädetään puolestaan työsopimuslain 11 a luvussa. Seuraamusmaksun määrää Maahanmuuttovirasto, ja se voidaan määrätä työnantajalle, joka on ottanut työhön laittomasti maassa oleskelevan työntekijän tai työntekijöitä. Seuraamusmaksu on vähintään tuhat euroa ja enintään 30 000 euroa.

Valtionavustuksen hakijan edustajalla tarkoitettaisiin momentissa rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua edustajaa. Sen mukaan työnantajan edustalla tarkoitetaan työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa ja valvoo työtä. Näin ollen työnantajan edustajia olisivat esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen sekä kunnanvaltuuston ja -hallituksen jäsenet samoin kuin ne, jotka työnantajan sijasta johtavat tai valvovat työtä. Vastuuaseman tärkeimpänä tunnusmerkkinä on pidetty jonkinasteista esimiesasemaa (ks. HE 94/1993).

Palkkakustannuksilla tarkoitettaisiin momentissa palkkauksesta aiheutuvia menoja, esimerkiksi työsopimuslaissa tarkoitettua työsuhteessa tai valtion virkamieslaissa (750/1994) tarkoitettussa virkasuhteessa olevan henkilön palkkauksesta aiheutuvia kustannuksia. Palkkakustannuksina ei siten pidettäisi esimerkiksi ostopalveluja ulkopuolisilta yhtiöiltä.

Työnantajasanktiodirektiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan työnantaja voidaan sulkea julkisten tukien ja avustusten ulkopuolelle enintään viideksi vuodeksi. Ehdotetun 2 momentin mukaan tuomiot ja seuraamusmaksut, jotka olisi annettu ja määrätty valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneen kahden vuoden aikana, vaikuttaisivat valtionavustuksen myöntämisen edellytyksiin. Tuomioiden ja seurausmaksun määräämistä koskevien päätösten tulisi olla lainvoimaisia.

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän edustaja on tuomittu rangaistukseen valtionavustuksen hakijan toiminnassa tehdystä luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta tai jos valtionavustuksen saajalle on määrätty seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen ei voisi myöntää valtionavustusta muutoin kuin erityisen painavasta syystä. Erityisen painava syy saattaisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun tuomio tai seuraamusmaksu koskisi vain pientä osaa valtionavustuksen saajan toimintakokonaisuudesta ja tuomio tai seuraamusmaksu saattaisi vaarantaa hakijan muun toiminnan valtionavustuskelpoisuuden ja kun tilannetta voisi kokonaisarviointin perusteella pitää kohtuuttomana. Valtionapuviranomaisen tulisi päätöksessään perustella erityisen painavan syyn olemassaolo.

Tarkoituksena on, että valtionavustuksen hakija valtionavustushakemuksessaan ilmoittaa, onko hakija tai tämän edustaja tuomittu lainvoimaisella tuomiolla luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka onko hakijalle määrätty seuraamusmaksu momentissa tarkoitettuna määräaikana. Jos valtionapuviranomaisella on käytössään vakiohakemuslomake, asiaa tarkoittava kohta tulisi lisätä lomakepohjaan. Jos valtionavustuksen hakija ei olisi ilmoittanut tuomioita tai seuraamusmaksua koskevaa tietoa, valtionapuviranomaisen tulisi hallintolain mukaisesti pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan tältä osin.

Lähtökohtaisesti valtionapuviranomainen voi luottaa hakijan antamiin tietoihin. Valtionavustuslain 10 §:n mukaan hakija on velvollinen antamaan hakemuksen yhteydessä oikeat riittävät tiedot hakemuksen ratkaisemiseksi. Virheellisten tietojen antaminen voi olla peruste valtionavustuksen takaisinperintään valtionavustuslain 5 luvun säännösten mukaisesti.

Valtionapuviranomainen voisi kuitenkin yksittäistapauksessa tarvittaessa tarkistaa hakijan ilmoittamien tietojen oikeellisuuden joko pyytämällä rekisteriotteet Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämistä sakko- ja rikosrekistereistä tai olemalla seuraamusmaksun osalta valtionavustuslain 31 §:n perusteella yhteydessä Maahanmuuttovirastoon. Valtionavustuslain 31 §:n 1 momentin mukaan valtionapuviranomaisen oikeuteen saada tietoja toiselta viranomaiselta sovelletaan, mitä julkisuuslaissa säädetään. Valtionapuviranomaisen on saamiensa tietojen käsitelystä otettava huomioon, että rangaistuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja.

Henkilötietojen käsittely valtionapuviranomaisessa perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan sekä 10 artiklaan. Oikeusrekisterikeskuksen luovuttamat tiedot sen ylläpitämästä sakkorekisteristä ovat valtionapuviranomaiselle välttämättömiä valtion varoista myönnettävien avustusten myöntämiseksi. Valtionapuviranomainen hoitaa yleistä etua ja käyttää tehtävässään julkista valtaa.

16 §. Tarkastusoikeus. Pykälän 4 momentissa säädetään hallintomenettelyä ja muuta yleishallinto-oikeutta koskevan lainsäädännön soveltamisesta tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan näiden hoitaessa valtionavustuslain mukaisia tehtäviä. Momenttia tarkistettaisiin teknisesti koskemaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

20 §. Valtionavustuksen palauttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan valtionavustus saadaan jättää palauttamatta, jos palautettava määrä on enintään kymmenen euroa. Palautettavan määrän alaraja on muun muassa palautuksen liittyvät hallinnolliset kustannukset huomioon ottaen alhainen. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että palautettavan valtionavustuksen vähimmäismäärä korotettaisiin nykyisestä kymmenestä eurosta sataan euroon.

22 §. Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä. Työnantajasanktiodirektiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Sen mukaan valtionapuviranomainen voisi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo

maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä, jos valtionavustuksen saaja tai tämän edustaja on tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka valtionavustuksen saajalle on määrätty seuraamusmaksu laittomasti maassa oleskelevien työntekijöiden palkkaamisesta.

Ehdotettu säännös koskisi tilanteita, joissa valtionapuviranomainen saisi vasta valtionavustuksen myöntämisen jälkeen tietää valtionavustuksen saajalle tai tämän edustajalle hiljattain annetusta tuomiosta tai määrätystä seuraamusmaksusta. Tarkoituksena ei ole, että valtionapuviranomainen ryhtyisi omatoimisesti jokaisen valtionavustuksen saajan osalta tarkistamaan, onko saaja tai tämän edustaja valtionavustuksen myöntämisen jälkeen saanut ehdotetussa momentissa tarkoitettuja rangaistuksia tai seuraamusmaksua. Tieto seuraamuksista voisi esimerkiksi käydä ilmi toisesta viranomaiselle tulleesta hakemuksesta. Tuomion ja seuraamusmaksun määräämistä koskevan päätöksen tulisi olla lainvoimaisia. Valtionapuviranomaisen on saamiensa tietojen käsittelyssä otettava huomioon, että rangaistuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja.

Kun valtionapuviranomainen on saanut tiedon momentissa tarkoitettusta tuomiosta tai seuraamusmaksusta, valtionapuviranomaisen tulisi pääsääntöisesti keskeyttää valtionavustuksen maksatus ja periä jo maksettu valtionavustus takaisin. Valtionavustuksen maksatusta voisi jättää valtionavustus tai sen osa perimättä takaisin ainoastaan erityisen painavasta syystä. Erityisen painava syy saattaisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun tuomio tai seuraamusmaksu koskisi vain pientä osaa valtionavustuksen saajan toimintakokonaisuudesta ja olisi vähäinen eikä valtionavustuksen maksatuksen keskeytystä ja takaisinperintää voitaisi tästä syystä pitää kokonaisarvioinnin perusteella kohtuullisena.

Valtionapuviranomaisen tulisi ryhtyä 2 momentissa tarkoitettuun takaisinperintään valtionavustuslain 28 §:ssä säädetyssä määräajassa. Sen mukaan takaisinperintää koskeva päätös tulee tehdä viipymättä ja erityisestä syystä kahden kalenterivuoden kuluessa sen jälkeen, kun valtionapuviranomaisen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla valtionavustuksen takaisinperintään voidaan ryhtyä.

25 §. Viivästyskorko. Pykälän viittaussäännöstä korkolain (633/1982) viivästyskoron määrää koskevaan säännökseen muutettaisiin teknisesti vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

31 §. Tietojensaanti viranomaiselta. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Sen mukaan valtionapuviranomaisella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada valtionavustushakemuksen ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot ehdotetun 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitettua rangaistuksesta sakon täytäntöönpanosta annetun lain 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä. Tietojensaanti on tarpeen työnantajasanktiodirektiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi.

Momentti mahdollistaisi sen, että valtionapuviranomainen voisi tarvittaessa yksittäistapauksissa tarkistaa ennen valtionavustuksen myöntämistä tai valtionavustuksen takaisinperintää, onko valtionavustuksen hakijaa tai saajaa tuomittu rangaistukseen ulkomaalaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta. Valtionapuviranomaisen on saamiensa tietojen käsittelyssä otettava huomioon, että rangaistuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja.

Oikeus pyytää Oikeusrekisterikeskukselta otetta sakkorekisteristä olisi valtionapuviranomaisella. Oikeus ei siten koskisi esimerkiksi valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin perusteella valtionavustuksia jakavia muita tahoja.

Valtionapuviranomaisen oikeus saada tietoja olisi rajattu. Valtionapuviranomaisella ei olisi oikeutta saada sakkorekisteriotetta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan tiedot ehdotetun 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista rangaistuksista. Tiedot luovutettaisiin valtionapuviranomaiselle maksutta.

Momentissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely valtionapuviranomaisessa perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan sekä 10 artiklaan. Oikeusrekisterikeskuksen luovuttamat tiedot sen ylläpitämästä sakkorekisteristä ovat valtionapuviranomaiselle välttämättömiä valtion varoista myönnettävien avustusten myöntämiseksi. Valtionapuviranomainen hoitaa yleistä etua ja käyttää tehtävässään julkista valtaa.

33 §. Tiedoksianto. Voimassa olevan pykälän mukaan valtionapuviranomaisen muu kuin 19, 21—22 ja 30 §:ssä tarkoitettuasiassa tekemä päätös voidaan lähettää asianosaiselle tiedoksi postitse. Tiedoksiannossa noudatetaan muuten, mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa säädetään.

Viranomaisen päätöksen tiedoksiannossa säädetään hallintolain 9 ja 10 luvussa sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 3 ja 4 luvussa. Hallintolain 9 luvussa määritellään tiedoksiantotavat, joita ovat tavallinen tiedoksianto, todisteellinen tiedoksianto sekä yleis- ja sijaistiedoksiannot. Hallintolain 10 luvussa säädetään tiedoksiantotapojen käyttämisessä noudatettavasta menettelystä. Saantitodistusmenettely koskee sellaisia velvoittavia päätöksiä, joiden tiedoksiannosta alkaa kulua muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Tällaisia päätöksiä ovat valtionavustuslain 19, 21—22 ja 30 §:ssä tarkoitettut valtionapuviranomaisen päätökset. Koska päätöksen tiedoksiannosta on selkeät säännökset hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa, pykälä kumottaisiin tarpeettomana.

1.2 Rikosrekisterilaki

4 a §. Pykälä sisältää säännökset, joiden nojalla rikosrekisteristä voidaan antaa tietoja asioissa, joissa viranomaisen on otettava huomioon henkilön luotettavuus tai henkilökohtainen soveltuvuus. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 6 kohta työnantajansanktiodirektiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan täytäntöön panemiseksi.

Ehdotetun uuden 6 kohdan mukaan Oikeusrekisterikeskus voisi rikosrekisteristä luovuttaa valtionapuviranomaiselle henkilöä koskevat tiedot asiassa, joka koskee valtionavustuslaissa tarkoitettua valtionapuviranomaisen myöntämää valtionavustusta ja sen takaisinperintää. Valtionapuviranomaisen oikeus saada tietoja olisi rajattu siten, että oikeus koskisi ainoastaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ratkaisuja. Tämän vuoksi pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Valtionapuviranomaiselle annettavalle rikosrekisteriotteelle koottaisiin tiedot ainoastaan sellaisista lainvoimaisista tuomioista, joilla valtionavustuksen hakija tai saaja taikka tämän edustaja olisi tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan tiedot voisi luovuttaa ainoastaan valtionapuviranomaiselle. Tietoja ei siten voisi luovuttaa esimerkiksi valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin perusteella valtionavustuksia jakaville muille tahoille. Ote luovutettaisiin maksutta.

Tarkoituksena ei ole, että valtionapuviranomainen pyytäisi jokaisesta valtionavustuksen hakijasta tai saajasta rikosrekisteriotteen. Valtionapuviranomainen lähtökohtaisesti luottaisi valtionavustuksen hakijan hakemuksessa antamiin tietoihin. Tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi valtionapuviranomainen voisi yksittäistapauksessa pyytää tarvittaessa Oikeusrekisterikes-

kukselta otteen hakijasta tai tämän edustajasta. Hakijan edustajalla tarkoitettaisiin rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua edustajaa. Sen mukaan työnantajan edustalla tarkoitetaan työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa ja valvoo työtä. Näin ollen työnantajan edustajia olisivat esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen sekä kunnanvaltuuston ja –hallituksen jäsenet samoin kuin ne, jotka työnantajan sijasta johtavat tai valvovat työtä. Vastuuaseman tärkeimpänä tunnusmerkkinä on pidetty jonkinasteista esimiesasemaa (ks. HE 94/1993).

Ehdotetussa 6 kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu valtionapuviranomaisessa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan sekä 10 artiklaan. Oikeusrekisterikeskuksen luovuttamat tiedot rikosrekisteristä ovat valtionapuviranomaiselle välttämättömiä valtion varoista myönnettävien avustusten myöntämiseksi. Valtionapuviranomainen hoitaa yleistä etua ja käyttää tehtävässään julkista valtaa.

7 §. Pykälän mukaan rikosrekisterin otteella on mahdollista luovuttaa vain osa rikosrekisteriin merkityistä tiedoista. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta 4 a §:n ehdotetusta 2 momentista. Sen mukaan Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi yksittäistapauksessa tarvittaessa valtionapuviranomaiselle tiedot ainoastaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetussa lisäyksessä tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan sekä 10 artiklaan. Oikeusrekisterikeskuksen luovuttamat tiedot rikosrekisteristä ovat valtionapuviranomaiselle tarpeen valtion varoista myönnettävien avustusten myöntämiseksi. Valtionapuviranomainen hoitaa yleistä etua ja käyttää tehtävässään julkista valtaa.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa myönnettyihin valtionavustuksiin sovellettaisiin ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisella on oikeus yksityiselämän suojaan. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Esityksessä ehdotetut lait liittyvät perustuslain 10 §:ään.

Työnantajasanktiodirektiivin mukaan työnantaja, joka palkkaa laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen, tulee tarvittaessa sulkea julkisten etuuksien, tukien ja avustusten ulkopuolelle. Tämän esityksen tavoitteena on varmistaa työnantajasanktiodirektiivin riittävä kansallinen täytäntöönpano. Esityksessä ehdotetaan valtionavustuslakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtionavustus voitaisiin myöntää vain erityisen painavasta syystä, jos valtionavustuksen hakija tai tämän edustaja olisi tuomittu lainvoimaisella tuomiolla rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka jos valtionavustuksen hakijalle olisi lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslaissa tarkoitettu seuraamusmaksu.

Esitys sisältää myös henkilötietojen luovuttamista koskevia säännöksiä. Valtionavustuslakiin ja rikosrekisterilakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset, joiden perusteella Oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa rikos- ja sakkorekistereistä valtionapuviranomaiselle rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä tai ulkomaalaislain 186 §:ssä tarkoitettuja rangaistuksia koskevat tiedot.

HE 180/2018 vp

Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Henkilötietojen käsittelylle tulee olla oikeudellinen perusta. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Artikla vaatii Euroopan unionin ja kansallisen säädöksen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan nojalla henkilötietojen käsittely on mahdollista rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua näihin käsittelyn oikeusperusteisiin. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 1/2018 vp ja PeVL 25/2005 vp).

Perustuslakivaliokunnan mukaan on lähtökohtaisesti riittävää perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan merkityksellistä on ollut, että lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (PeVL 42/2016 vp, PeVL 38/2016 vp, PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018).

Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. (PeVL 14/2018 ja PeVL 15/201). Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota myös sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Valiokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, miten ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tiedonsaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. (PeVL 15/2018 vp).

Esityksen mukaan oikeus saada tietoja sakko- ja rikosrekisteristä olisi rajattu. Tiedot luovutettaisiin ainoastaan valtionavustuslaissa tarkoitettulle valtionapuviranomaiselle. Tietoja ei voisi luovuttaa esimerkiksi valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin perusteella valtionavustuksia jakaville muille tahoille.

Valtionapuviranomaiselle luovutettavat tiedot koskisivat ainoastaan ehdotetun valtionavustuslain 7 §:n 2 ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitettuja rangaistuksia. Tietojen luovuttaminen olisi siten rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat valtionapuviranomaiselle välttämättömiä

HE 180/2018 vp

valtion varoista myönnettävien valtionavustusten ja niitä koskevien hakemusten käsittelemiseksi. Tiedot ovat tarpeen valtionavustusten myöntämiseksi ja niiden käytön valvomiseksi. Valtionapuviranomainen hoitaa yleistä etua ja käyttää tehtävässään julkista valtaa. Luovutettavat tiedot koskisivat valtionavustuksen hakijaa tai saajaa ja tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua edustajaa. Henkilötietoja koskeva ehdotettu sääntely on siten täsmällistä ja tarkkarajaista ja henkilötietojen käsittelylle on yleisen tietosuojasetuksen mukainen oikeudellinen peruste.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtionavustuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionavustuslain (688/2001) 33 §,
muutetaan 16 §:n 4 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 25 § sekä
lisätään 7 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 22
§:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi ja 31
§:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

7 §

Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Jos valtionavustusta voidaan käyttää palkkakustannuksiin, avustus voidaan myöntää vain erityisen painavasta syystä, jos

1) valtionavustuksen hakija tai tämän rikoslain (39/1889) 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun lain 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana;

2) valtionavustuksen hakija tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana; tai

3) valtionavustuksen hakijalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana.

16 §

Tarkastusoikeus

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan hallintolakia (434/2003), kieli- lakia (423/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valti- on virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

20 §

Valtionavustuksen palauttaminen

HE 180/2018 vp

Valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

22 §

Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän rikoslain (39/1889) 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun luvun 6 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta tai ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta taikka valtionavustuksen saajalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen voi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä.

25 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan.

31 §

Tietojensaanti viranomaiselta

Valtionapuviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta valtionavustushakemuksen ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tämän lain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin valtionavustuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 a §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1093/1999 ja 5 kohta laissa 215/2012 sekä 7 §:n 1 momentti laissa 1399/2016, ja

lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014 ja 215/2012, uusi 6 kohta ja 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014 ja 215/2012, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

-
- 4) turvallisuusvalvontaa;
 - 5) lapsen huostaanottoa tai adoptiota; tai
 - 6) valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitetun valtionapuviranomaisen myöntämää valtionavustusta ja sen takaisinperintää.

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuista.

7 §

Sen lisäksi, mitä 4 a §:n 2 momentissa, 6 §:n 2 momentissa ja 6 b §:ssä säädetään, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä, että rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

HE 180/2018 vp

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

1.

Laki

valtionavustuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionavustuslain (688/2001) 33 §,
muutetaan 16 §:n 4 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 25 § sekä
lisätään 7 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 22
§:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi ja 31
§:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Jos valtionavustusta voidaan käyttää palkkakustannuksiin, avustus voidaan myöntää vain erityisen painavasta syystä, jos

1) valtionavustuksen hakija tai tämän rikoslain (39/1889) 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun lain 47 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana;

2) valtionavustuksen hakija tai tämän rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen ulkomalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitettua rikoksesta valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana; tai

3) valtionavustuksen hakijalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu valtionavustuksen myöntövuonna tai sitä edeltäneiden kahden vuoden aikana.

Voimassa oleva laki

16 §

Tarkastusoikeus

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan hallintomenettelylakia (598/1982), kielilakia (148/1922), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

20 §

Valtionavustuksen palauttaminen

Valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 10 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

22 §

Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä

Ehdotus

16 §

Tarkastusoikeus

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan *hallintolakia* (434/2003), kielilakia (423/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

20 §

Valtionavustuksen palauttaminen

Valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

22 §

Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän rikoslain (39/1889) 47 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen mainitun luvun 6 a §:ssä tarkoitettusta rikoksesta tai ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta taikka valtionavustuksen saajalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen voi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta

HE 180/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

syystä.

25 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

25 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

31 §

Tietojensaanti viranomaiselta

31 §

Tietojensaanti viranomaiselta

Valtionapuviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta valtionavustushakemuksen ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tämän lain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuksista.

33 §

Tiedoksianto

Valtionapuviranomaisen muu kuin 19, 21, 22 ja 30 §:ssä tarkoitettussa asiassa tekemä päätös voidaan lähettää asianosaiselle tiedoksi postitse. Jollei muuta näytetä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin välitettäväksi. Tiedoksiantossa noudatetaan muuten, mitä tiedoksiantosta hallintoasioissa säädetään.

(kumotaan)

HE 180/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa myönnet-
tyihin valtionavustuksiin sovelletaan tämän
lain voimaan tullessa voimassa olleita sään-
nöksiä.*

2.

Laki

rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta ja 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 a §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1093/1999 ja 5 kohta laissa 215/2012 sekä 7 §:n 1 momentti laissa 1399/2016, ja

lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014 ja 215/2012, uusi 6 kohta ja 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014 ja 215/2012, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

-
- 4) turvallisuusvalvontaa; *sekä*
 - 5) lapsen huostaanottoa tai adoptiota.

-
- 4) turvallisuusvalvontaa;
 - 5) lapsen huostaanottoa tai adoptiota; *tai*
 - 6) *valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitetun valtionapuviranomaisen myöntämää valtionavustusta ja sen takaisinperintää.*

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot luovutetaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuista ratkaisuista.

7 §

7 §

Sen lisäksi, mitä 6 §:n 2 momentissa ja 6 b §:ssä säädetään, rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Sen lisäksi, mitä *4 a §:n 2 momentissa*, 6 §:n 2 momentissa ja 6 b §:ssä säädetään, *valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä, että* rikosrekisterin otteeseen voidaan merkitä vain osa rekisteriin talletetuista 2 §:ssä tarkoitetuista tiedoista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*
